

Nr 320.

Av herr **Holmström m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till omläggning av den direkta statsbeskattningen m. m.

Nu gällande förordning om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt upptager i 12 § 1 mom. bestämmelser om skattskyldighet för förmögenhet. Under b) i nämnda mom. föreskrives dylik skyldighet för »föreningar och samfund, vilkas medlemmar icke på grund av medlemskapet äga del i föreningens eller samfundets förmögenhet». Den allmänna principen för beskattning av kapital är ju annars att detta skall ske hos de fysiska personerna, såsom ägare eller delägare av t. ex. i näringslivet investerat kapital. En väsentlig lucka i förmögenhetsbeskattningen förefinnes dock nämligen beträffande sådana ekonomiska föreningar, enligt vilkas stadgar medlemmarna ha rätt återfå satsat kapital, men icke ha rätt till del i fonderade medel. Medlemmarnas andelsbevis kunna i sådana fall icke få högre värde än pari hur stort föreningens samlade egna kapital än månde vara och därför ej heller hos innehavarna beskattas till högre värde. Ovan citerade lagrum fritager emellertid *föreningen* från förmögenhetsbeskattning, vilket får till följd, att allt kapital utöver insatskapitalet i dylika föreningar icke drabbas av någon som helst beskattning.

I motioner vid 1936 års riksdag, I: 253 och II: 192, påtalades detta förhållande och tillika framlades förslag till viss ändring i den anförda författningsbestämmelsen. Den i motionerna framförda motiveringen anknöt i huvudsak till ett av Kungl. Maj:t givet utslag rörande en konsumtionsförening — refererat i regeringsrättens årsbok 1931, sid. 213. Utslaget klarlägger i den mån tvekan kunde råda om rätta innebörden av författningsbestämmelsen, att densamma skall tolkas på ovan angivna sätt.

1936 års motionärer ansågo, »att en sådan lucka i förmögenhetsbeskattningen icke bör få fortbestå, utan att det påpekade missförhållandet snarast bör rättas».

Motionerna 1936 ledde dock icke till någon riksdagens åtgärd. Bevillningsutskottet upptog icke ens det framförda förslaget till egentligt bedömande. Samtidigt som utskottet i sitt betänkande 1936 nr 46 avstyrkte de i propositionerna nr 232 och 269 framlagda förslagen till omläggning av statsbeskattningen, anförde utskottet allenast, att vad i dessa jämte andra motioner på beskattningsområdet hemställts icke torde påkalla något särskilt uttalande från utskottets sida. Det synes härav framgå, att bevillningsutskottet vid 1936 års riksdag ställde alla reformer av statsskatteförordningen — även de tilläventyrs i och för sig önskvärda — i beroende av den mera genomgripande

omläggning av beskattningen, vilken länge förebådats, men som icke av utskottet kunde förordas enligt det då föreliggande förslaget. Hela problemet ställdes med andra ord på framtiden.

I proposition nr 258 vid innevarande års riksdag har nytt förslag till omläggning av statsbeskattningen framlagts. Tiden är alltså inne att ånyo upptaga frågan om de ekonomiska föreningarnas förmögenhetsbeskattning till prövning i synnerhet som i den föreliggande propositionen ett nödvändigt tillrättaläggande på denna punkt icke föreslagits.

Vi vilja emellertid betona, att något ovillkorligt samband icke föreligger mellan de i propositionen framförda reformförslagen och den av oss åsyftade särskilda reformen, men behovet av den senare har dock genom propositionen ytterligare understrukits. Vi vilja här söka påvisa detta.

Den återopade bestämmelsen i 1928 års statsskatteförordning förefanns i enahanda avfattning redan i 1910 års motsvarande förordning. Såväl den äldre som den nyare förordningen bygger på principen, att allt det kapital, vilket enligt givna föreskrifter i och för sig är av skattepliktig natur, också skall beskattas. De undantag, som härvid göras, hänföra sig — där de icke äro av speciell natur, såsom beträffande medlem av konungahuset — till att vissa skattskyldiga i och med att de äro fritagna från beskattning för inkomst också äro fritagna från beskattning för förmögenhet. Men däri ligger icke något undantag för de ekonomiska föreningarna, vilka ju äro skattskyldiga för inkomst. Med den största bestämdhet lär kunna påstås, att vid lagstiftningens tillkomst man icke avsåg någon skattefrihet för ekonomiska föreningars fonderade medel, vilka icke beskattas hos medlemmarna. Förhållandet var allenast det, att man vid den äldre förordningens (1910) tillblivelse icke hade att räkna med dylika medel åtminstone icke i sådan utsträckning, att något nämnvärt ekonomiskt intresse kunde knytas till frågan om medlens beskattning. Vid den tidpunkten hade de ekonomiska föreningarna icke någon större betydelse såsom företagsform inom näringslivet. Därtill kommer den omständigheten att begränsningen av andelarnas värde är en sak som den ekonomiska föreningen själv kan reglera genom stadgebestämmelser.

Läget är numera ett helt annat än då 1910 års förordning tillkom. De ekonomiska föreningarna spela nu en betydande roll såsom företagsform både inom distribution och produktion. Ett känt förhållande är även att mycket stora fonderingar äga rum inom dessa föreningar — ofta mångdubbelt större än insatskapitalet — samtidigt som det är vanligt förekommande att andelarnas värde genom föreningsstadgarna begränsas till den kontanta insatsen. Att belysa denna fondbildning med siffror är i förevarande sammanhang obehövt. Det primära är nämligen här själva principfrågan och att få en ofullständighet i skattesystemet avhjälpt. Staten såsom sådan bör icke och kan icke ha intresse av att i beskattningshänseende gynna en företagsform framför andra, som arbeta inom samma områden och fylla samma samhällsliga funktioner.

Aktiebolag och ekonomiska föreningar äro juridiska personer, som numera arbeta på i stort sett samma verksamhetsfält. De böra därför ställas likartade i beskattningshänseende. Proposition nr 258 innefattar ett förslag, som är ett steg i denna principiellt rätta riktning, nämligen beträffande inkomstbeskattningen. Om sistnämnda förslag vinner riksdagens bifall, betyder detta en avsevärd skattelättnad för de stora ekonomiska föreningarna sålunda framför allt för dem, som hos sig fonderat större inkomstgivande kapital. Under sådana förhållanden finnes heller ingen möjlighet att såsom motivering för de ekonomiska föreningarnas fritagande från viss förmögenhetsbeskattning åberopa en enligt hittills gällande progressiv inkomstbeskattning hårdare belastning på denna punkt av de stora ekonomiska föreningarna, jämfört med aktiebolagen. Enligt beräkningar, verkställda av 1936 års skattekommitté, skulle de ekonomiska föreningarnas förtjänst i form av inbesparad skatt på det nya systemet med proportionell i stället för progressiv beskattning uppgå till cirka 16 procent (å skatteunderlaget vid 1937 års taxering skulle skatten utgå med sammanlagt 3.33 miljoner kronor i stället för 3.97 miljoner). Då en hel del mindre föreningar genom samma system få sin beskattning skärpt i stället för lindrad, är det uppenbart, att de större och bärkraftigare föreningarna, om vilka här närmast är fråga, erhålla en större fördel av förändringen än den sålunda angivna procenten utvisar. Allt detta talar för att frågan om beskattningen av de ekonomiska föreningarnas förmögenheter icke längre kan undanskjutas.

På grund av vad vi här anført och med åberopande av vad som anført i motionerna I: 253 och II: 192 vid 1936 års riksdag, jämväl i avseende å framlagt förslag till omformulering av 12 § 1 mom. i förordningen av den 28 september 1928 om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, få vi hemställa,

att riksdagen ville besluta sådan ändring i gällande författningar, att det här ovan angivna syftet uppnås.

Stockholm den 21 april 1938.

Nils Holmström.

Ivar Öman.

P. Sandström.

Carl Sundberg.

